

τεχνίτης νὰ πλέξη τὸ δράμα του, δίχως πολὺ νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν βοήθειαν τῆς φαντασίας· εἶνε δὲ κινδυνώδες τοῦτο, διότι δύναται τις εὐχερέστερα νὰ ἀποπλανηθῇ καὶ νὰ περιπέσῃ εἰς τραγελαφικὰ ἀμαρτήματα, ὅταν μάλιστα, πρωτόπαιρος περὶ τὴν τέχνην, δὲν ἐκράτησεν ἀκόμη στερεῶς ἀνά χειρας τὴν μαγικὴν ράβδον τοῦ δραματικοῦ συγγραφέως. Ἄλλ' ὁ νεαρὸς καὶ προῶρος ἐγκαταλιπὼν τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ἔθαλλε καὶ ἐκαμαρώνετο, ποιητὴς κατ' ὥρωσεν ὅτι τὸ ἦτο δυνατόν νὰ κατισχύσῃ τῆς ἐναντιότητος ταύτης, συμπληρῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ τὴν ἡρωϊκὴν ἱστορίαν διὰ τοῦ ἀπλοῦ καὶ μεγαλόφρονος ἐπεισοδίου, τοῦ ἐκτυλισσομένου περὶ τὴν Νανζενίνην καὶ τὸν Ὀμηρον, τὰ δύο ἐπισημότερα πρόσωπα τοῦ δράματός του, τὸν Ὀμηρον, ὅν' ἔν, ὅσῃ μετριοφρονῶν ὁ Μαυρομιχάλης ποιητὴς ὑπέκρυψεν, ὡς ὑποθέτομεν, ἓνα τῶν περιφανεστέρων βλαστῶν τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ σκηνὴ ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Τριπόλεως ἐνδιατρίβει ὡς ἐπὶ τῷ πλεῖστον. Ὁ Τούρκος φρούραρχος Κεχαγιάμπης, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ἐπαναστάσεως τῶν ἐλλήνων, ἐκτρέπεται εἰς σφαγὰς τῶν ἐντὸς τῆς Τριπόλεως προκρίτων, τῶν ὁποίων τὰς κεφαλὰς κρεμᾷ πρὸς τέρψιν ἀπέναντι τοῦ σεραγίου του, προσκαλεῖ καὶ τὴν προσφιλεῖ χανούμην του Νανζενίνην νὰ ἐντροφήσῃ εἰς τὸ θέαμα, ἐνῷ αὐτὴ ἐκφράζει τὴν βδελυγμίαν της πρὸς τὴν τοιαύτην σκληρότητα, καὶ μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται πρὸς τὸν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐγκακλεισμένον νέον Ἕλληνα Ὀμηρον, λαχταροῦντα νὰ εὕρῃ τρόπον ὅπως ἐξέλθῃ καὶ συνενωθῇ μετὰ τῶν κατὰ τῆς πόλεως χωρουμένων ὁμοφύλων του· ἐκδηλοῖ πρὸς τοῦτον τὸν ἔρωτά της, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκπλήξει τοῦ Ὀμήρου, ἀποκαλύπτει πρὸς αὐτὸν ὅτι εἶνε χριστιανή, καὶ δεικνύει τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους της κεκρυμμένον σταυρόν· ἀλλ' ὁ Ὀμηρος τὴν ἀποστρέφεται διότι εἶνε χριστιανὴ καὶ σύζυγος Τούρκου, μέχρις οὐ ἐξίλει αὐτὸν διὰ τῆς συντριβῆς τῆς μετανοίας καὶ τοῦ ἔρωτός της, προσφέρουσα μετ' ὀλίγον, ὅταν ἡ νύξ, ξίφος εἰς τὴν χεῖρα του, καὶ τὴν ἐδὸν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὰ βήματά του. Ἄλλ' ἔνεκα τῆς ἀτυχοῦς παρεξηγήσεως ὑπὸ τοῦ φίλου καὶ συμμαχητοῦ τοῦ Ὀμήρου Γαλάτη, ἐκλαβόντος ὡς προδοσίαν τὸ νύκτιον διάβημα τῆς Νανζενίνης, καὶ ἐξεγείραντος διὰ τῶν κραυγῶν του τοὺς κοιμωμένους, συλλαμβάνεται ὁ Ὀμηρος καὶ ἡ Νανζενίνη ὑπὸ τοῦ Κεχαγιάμπης, καταδικάζονται εἰς θάνατον. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν ὁ δῆμιος εἰσέρχεται διὰ νὰ τοὺς ἀποκεφαλίσῃ, πίπτει νεκρὸς ὑπὸ σφαίρας βληθείσης ἐκ τῶν εἰσερχομένων ἐντὸς τῆς πόλεως Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ὁ Κεχαγιάμπης μανιώδως θανατώνει τὴν Νανζενίνην, ἐνῷ εἰσερχόμενοι οἱ νικηταὶ Ἑλλήνες, ζωοῦσι τοῦτον, καὶ γονυπετοῦντες πρὸ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας καὶ τοῦ πτώματος τῆς Νανζενίνης εὐχονται ὑπὲρ τῆς πλήρους εὐδοκίᾶς τοῦ μεγάλου τῶν ἔργου.

Τοιαύτη εἶνε συνοπτικώτατα ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος, οὗτινος ἡ δευτέρα πρᾶξις, ἐν ᾗ ὁπλίζουσα ἀπελευθεροῖ ἡ Νανζενίνη τὸν Ὀμηρον, καὶ ἡ πατημένος ὁ Γαλάτης ματαιοῖ τὴν θυσίαν της, εἶνε ἡ ὥραιότερα τοῦ ἔργου. Ἡ τρίτη καὶ τελευταία πρᾶξις δὲν εἶνε μετ' ἴσης ἐπιμελείας κατηρτισμένη.

Ἄλλ' ὁ ποιητὴς, μεθ' ὅλας τὰς σκηنيκὰς ἀτελείας του, καὶ τὸ ὑπεράγαν ἑλληνίζον τῶν ἱάμβων του, ἐν ποιήματι κατ' ἐξοχὴν ὀφείλονται, ἂν μὴ καθ' ὁλοκληρίαν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις νὰ ἔχῃ ὡς ὑπογραμμὸν τὴν δημώδη γλῶσσαν, διακρίνεται ἐπὶ τῇ ἀντιρᾷ καὶ πλήρει πολλάκις λυρικοῦ μεγαλείου ποίησις τοῦ δράματος κατὰ τὴν λέξιν καὶ τὴν ἰδέαν καὶ τῇ μετ' ἐγκρατείας διαχειρήσει τοῦ μύθου δίχως

νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τοῦ χειμάρρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ του εἰς ἀτέχνους καὶ ἀβαστάχτους μελοδραματικούς πατάγους κομψασμῶν καὶ βρόντων καὶ φονικῶν διὰ τοῦτο ὁ ἐνθουσιαστής, τὸν ὁποῖον παράγει τὸ ἔργον, δὲν εἶνε ἐκ συναρπαγῆς, ἀλλ' ἐξ εἰλικρινοῦς συναίσθηματος· δὲν εἶνε ζάλη τῆς κεφαλῆς, ἀλλὰ παλμὸς τῆς καρδίας.

Ὡς πρὸς τοὺς κκ. ἡθοποιοὺς, βεβαίως ὁ κ. Ταβουλάρης διέπρεψεν ὡς Ὀμηρος, ἡ κ. Σοφία ἦτο ἀξιόλογος κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν παράστασιν ὡς Νανζενίνη, ὁ ὑποκριθεὶς τὸν πονηρὸν καὶ ἄπληστον Ἀλβανὸν κ. Δημητρουλόπουλος πολλὴν ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς τὸ πλῆθος. Ἐπρεπε νὰ καταβληθῇ περισσοτέρα προσοχὴ περὶ τινά.

Ἡ τελευταία σκηνὴ τοῦ φόνου τῆς Νανζενίνης ἐξετελέσθη ψυχρῶς, τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα ἔπρεπε νὰ ᾔνε ἐπιμελότερον παρεσκευασμένα, ὁ ὑποβολὴς νὰ μὴ φωνάζῃ πολὺ ὅτε ὁ ὑποκρινόμενος τὸν Κεχαγιάμπην νὰ ξελαρυγγίζεται ἀδεξίως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶνε Τούρκος καὶ πασᾶς.

Δὲ πρέπει δὲ νὰ τιωπήσωμεν ὅτι καὶ μέχρι τῆς κωμωδίας ἦτο ἡ παράστασις ἑλληνικὴ, διότι ἐδιδάχθη ἡ κωμωδία τοῦ κ. Νικολάου Τρεῖς Γαμβροὶ καὶ μία νύμφη τόσο γελαστὴ καὶ τόσο πλέον δημοτικὴ πολλοὶ ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου ἐξετέλουν συγχρόνως καὶ ἔργον ὑποβλέως, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, τόσο ἐντυπωθῇ.

Θουλουλοῦ.

ΦΥΛΑΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

(ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΟΥ ΜΑΣ)

Σπάρτη, 26 Ἰουλίου.

Ἐν προηγουμένῃ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ μου, σᾶς ἔλεγον περὶ τῶν φυλακῶν Σπάρτης αὐτά: «Φαντάσθητε πρὸς στιγμήν κτίριον μόλις δύο ἢ τρεῖς οἰκογενεῖας δυνάμενον νὰ περιλάβῃ, βρωμερόν, ὑγρὸν, μὴ ἔχον οὐδὲν προσὸν φυλακῆς, φαντάσθητε ἐντὸς αὐτοῦ 230 ἀνθρώπους ἐστοιβαγμένους, δίκην μαύρης αταφίδος, καὶ θέλετε ἔχει τὰς φυλακὰς Σπάρτης». Ἄλλ' ὅσα ἔλεγον ἐν ἐκείνῃ μου τῇ ἐπιστολῇ τὰ ἔλεγον ἐξ ἀπλῆς ἀντιλήψεως διαβάτου· ὅτε ὅμως χθὲς, κατὰ πρόσκλησιν φίλου μου ἀξιωματικοῦ, διαταθέντος νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰς φυλακὰς, μετέβην ἐκεῖ καὶ εἶδον ἐκ τοῦ πλησίον λεπτομερῶς αὐτάς, ἀκουσίως ἡ μνήμη μου μ' ἔφερε πρὸς τὸν δάντην ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ Βιργυλίου εἰς τοὺς πολυδαίδαλους τῆς Κολάσεως διαδρόμους καὶ ὡς ἐκεῖνος ἀνεφώνησα καὶ ἐγὼ τό:

Oh! voi qu' entrate Easciate ogni speranza, ἀναλαμβάνων ἅμα καὶ τὴν περιγραφὴν αὐτῶν, ὡς ἐκεῖνος τὴν τῆς Κολάσεως.

Μόλις αἱ θύραι τῶν τρωγλῶν τούτων ἀνοίγονται ἐνώπιον τοῦ ἐπισκέπτου, ἄμέσως οὗτος εὐρίσκεται ἐν ἐκτεταμένῳ καὶ εὐάερῳ προαυλίῳ, σκιαζομένῳ ὑπὸ τῶν δένδρων τοῦ παρακειμένου κήπου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου δὲν λείπει μὲν εὐτυχῶς κρήνη μὲ ὥραϊον καὶ ψυχρὸν σπαρτιατικὸν νερὸ, ἀλλὰ φεῦ! οὔτε ἡ ἀπαισία βούτα.

Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐπισκέπτομαι τὰς φυλακὰς ὅλοι οἱ φυλακισμένοι εὐρίσκονται ἐν τῷ προαυλίῳ ἀναπνέοντες ὀλίγον καθαρὸν καὶ ἐλεύθερον ἀέρα, καὶ λησμονοῦντες τὴν ἀπαισίαν στιγμήν, ἐκείνην καθ' ἣν θὰ κλεισθῶσιν ἐντὸς τῶν δωματίων των.

Περιέρχομαι τὸ προαύλιον ἐρωτῶν τοὺς φυλακισμένους περὶ τοῦ ἄρτου των, περὶ τοῦ ἐπιστάτου των κλπ. καὶ εὐτυχῶς μαυθαίνω ὅτι οἱ κύριοι οὔτοι κατὰ παράδοξον ἐξαιρέσιν ἔτυχε νὰ ᾔνε εὐσυνειδητότεροι καὶ φιλανθρωπότεροι τῶν λοιπῶν ἐκ

κλειψιάς και άσυνειδήσιας παχυνομένων συναδέλφων των. Ουδέν παράπονον έχουσι κατά τών διαφόρων άρχών, εκ τών ένόντων λαμβανόντων και περί τών δυστυχών τούτων όντων μέριμναν. τó μόνον δέ παράπονον, όπερ έγεννήθη πρό τινων ή-μερών είνε ή διαταγή του κ. νομάρχου, δι' ής, έπειδή τέσ-σαρα δωμάτια δέν έχουσι κλειθρα, οί έν αυτοίς κοιμώμενοι διεμοιράσθησαν εΐς τά άλλα, παράπονον, όπερ προσκαλούμεν τόν κ. Πλαστήραν έν όνόματι του δικαίου και της φιλανθρω-πίας γ' άρη εκ του μέσου και πιστεύομεν ότι θα τó κάμη, διότι τόν γνωρίζομεν και φιλάνθρωπον, και δίκαιον. Και μή νομίσετε ότι ή διαταγή αυτή είνε μικράς διά τούς φυλακι-σμένους σημασίας, εξ έναντίας είνε πολύ μεγάλης και θα τó έννοήσετε, όταν θα έχωμεν τήν άτυχίαν νά σας περιγράψω-μεν τά δωμάτια τών φυλακών.

Προχωρώ όλονέν έν τώ προαυλίω διά νά φθάσω εΐς τόν διά-δρομον τών δωματίων, έν τώ μέσω μορφών άγρίων, ήμια-γρίων, κακούργων, ήλιθίων, κατά τó μάλλον και ήττον μή διεγειρουσών τó ένδιαφέρον, ότε τó βλέμμα μου πίπτει επί τινος όροσοπαρείου φυσιογνωμίας, με κόμην ξανθήν και με ύφθαλμούς πλήρεις έχοράσεως· επί του προσώπου του είνε έ-ζωγραφημένη βαθειά τις μελαγχολία και φαίνεται ότι δέν προσέχει εΐς τήν περί αυτόν κίνησιν και τύβην· ήδη ό φυλα-κισμένος μου έμπνέει συμπάθειαν, ως πάν καλόν έν τή φύσει, και προκισθάνομαι ότι ό νεαρός ούτος κακούργος δέν εύρίσκε-ται έδω διά κοινόν έγκλημα.

Προχωρώ, τόν έρωτώ διατί κατηγορείται και εκείνος αΐω-νει άφυπνιζόμενος εξ ήδөөς όνειρου.

— Διά φόνον, μοΐ αποκρίνεται διά της μελωδικωτάτης, ως ίταλου άγυιόπαιδος, φωνής του, και παράδοξον, τόσον γλυκός είνε ό ήχος της φωνής του, ώστε ούδεμίαν ταραχήν αισθάνομαι επί τώ άκούσματι της λέξεως.

Του ζητώ πληροφορίας περί τών λεπτομερειών του έγκλήματός του, άλλ' άντι άπαντήσεως δύο χονδρά δάχρυα κυλίνονται επί τών ροδίνων παρειών του και φεύγει.

Οί άλλοι φυλακισμένοι με πλησιάζουσι τότε και μοΐ διη-γούνται όχι έγκλημα, ού είνε δράστης ό νεαρός ύπόδικος, αλλά μυθιστόρημα ού είνε ήρωας. Και ιδού το :

Ήγάπα περιπαθώς μίαν νέαν χωρικήν, ύφ' ής άντηγα-πάτο επί τινα καιρόν, αλλά μετ' όλιγον εκείνη λησμονούσα τούς έρωτάς της θυμβώνεται ύπό τών φράγκων ή και τών ταλλήρων γέρο-παρέδρου τινος του χωρίου της, τόν άρραβω-νίζεται και με περιφρονητικόν βλέμμα βλέπει πλέον τόν καλ-λιπάρειον τώως έραστήν της· εκείνος άπελπίζεται, κλαίει, της ζητεί μίαν συνέντευξιν, εκείνη ίσως θέλουσα νά ιδή έν θυμα τών όφθαλμών της και της ξανθής της κόμης τώ τήν παραχωρεί, προσέρχεται εκείνος κλαίων, ίκετευων, διαμαρτυ-ρόμενος, εκείνη ειρων, γελώσα, κοροϊδεύουσα, ότε πίπτει φρ-νευθεΐσα ύπό της κάνης του πιστολιού του έξαπατηθέντος έ-ραστού· και αυτός έννοείται διευθύνει τήν άλλην κάνην του πιστολιού επί του στήθους του, πληγώνεται, αλλά δέν απο-θνήσκει. Και τó μυθιστορημάτιον τούτο με τόν ήρώα του είνε τά μόνα περίεργα πράγματα, άπερ άπαντά τις έδω, πλη-θουσών τών ζωωκλοπών, άναιρέσεων και λοιπών έγκληματι-κών κοινοτοπιών και τών αυτών έν ταις φυλακαίς Σπάρτης.

* *

Άλλ' ιδού έγώ πρό της εισόδου του διαδρόμου του φέρον-τος πρός τά δωμάτια, έν ό κλεινεται οί φυλακισμένοι και καιρός πλέον νά άφήσωμεν τó προαύλιον, έν ό πλην της βού-τας δέν είδομεν τίποτε άλλο, και όπερ κατά τó λέγειν όλων

των φυλακισμένων είνε ή σωτηρία των και εισέλθωμεν έντός των δωματίων της φυλακής, τά όποια βεβαίως είνε παραρ-τήματα της κολάσεως μετενεχθέντα εκ του Ταρτάρου επί τών πτερύγων Βεελζεβούλ τινος και ριφθέντα έν Σπάρτη.

Έντός τών δωματίων τούτων, ό άνήρ της ζωής δέν κυκλο-φορεί, οί φυλακισμένοι εύρίσκονται διαρκώς ύπό τήν πίεσιν ά-τμοσφαιρας πυκνής, υγρής, γλοιώδους, τολμώ είπειν· έδω τó σκότος αφαιρεί πάσαν έλπίδα, δέν δύναται νά συνυπάρξη μετ' αυτού ή άπελπισία και ή απογοήτευσίς. Μέρος όπου ούτε ό γαλανός μας ούρανός, ούτε τά άστρα χύνουσι διά του γλυκέος φωτός των παρηγορίαν, είνε δυνατόν ύπό της έλ-πίδος και του θάρρους νά κατοικηθώσι ;

Και έν τούτοις έν τοίς δωματίοις τούτοις, έχουσι τριών μέτρων μήκος και δύο πλάτος, κατοικουσι και κοιμώνται 20, μετá δέ τήν διαταγήν της νομαρχίας, ής άνωτέρω έ-κάμεν μνείαν, και 25 άνθρωποι, άναμίζ, ό εΐς επί του άλ-λου, γέροντες, άνδρες, νέοι, παιδιά, μελετώντες έν μέσω έπιδρομών κορέων και κουνουπιών, άτινα, ειρήσθω έν παρό-δω, έν άπελπιστικωτάτη άφρονία εύρίσκονται έδω, εκδική-σεις κατά της κοινωνίας, ήτις δι' έγκλημα εκτελεσθέν τίς οΐδε ύπό ποίας περιστάσεις βασανίζει αυτούς ούτω τρομε-ρώς. Και πόσον έν τούτοις νομίζετε πληρώνεται ό ιδιοκτι-της κ. Λεώπουλος διά τας φυλακάς αυτές ; Όκτώ χιλιάδας φράγκων κατ' έτος, με τó συμπάθειο. Λογαριάζατε τώρα ότι είνε έννοικιασμένον τó κτίριον πρό δεκαετίας, και φαν-τασθήτε τί φυλακάς θα είχε τó δημόσιον με 80 χιλιάδας φράγκων, ως έδωκε δι' ένόικια. Θα 'πhte όμως ότι δέν θα ήτο πλούσιος; ό κ. Λεώπουλος. "Ε! δέν πειράζει λοιπόν τότε.

"Ε! λοιπόν, κύριοι Έλληνες, ήλθε ή ώρα καθ'ήν όφείλο-μεν όλοι μας νά ζητήσωμεν παρ' της κυβερνήσεώς μας, ιδία δέ παρ' του κ. Λομβάρδου, όστις εκ των κατά της χολέρας μέτρων του φαίνεται ότι δέν είνε ως ό προκατοχός του, τó μεγαθήριον της αναισθησίας, **φυλακάς**. Μίαν φω-νήν όλοι λοιπόν άγανακτήσεως, οίκτου και εύσπλαγχνίας άς ρήξωμεν ζητούντες φυλακάς παρ' του ταμείου του έθνους όχι δέ από τή τσέπη του κ. Συγγρού.

Και θέλετε νά σας 'πω τί φρονώ, ότι πρέπει νά γίνη άν δέν εισακουσθώμεν ; Ν' αναλάβωμεν ήμείς τήν ανοικοδόμη-σιν τοιούτων δι' έξόδων του Κράτους, και άφού τελειώσουν και μεταφέρωμεν εΐς αυτές τούς φυλακισμένους, τούς εύρι-σκομένους; εΐς τας σημερινάς κολάσεις, νά ρίψωμεν έν αυταίς ταις κενωθείσαις εκείνους οΐτινες όφείλαν νά κατασκευά-σωσι φυλακάς, και δέν κατεσκεύασαν. Σας άρέσει ;

Ταύγετος

Αύριον πωλεΐται

εΐς τας όδους και διανέμεται εΐς τούς συνδρομητάς τó ΙΑ' φυλλάδιον τού

ΚΥΡΙΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ

τούς έχοντας τούς έξής αριθμούς του Μή Χάρεσαι : **64, 101, 110 μέχρι 150, 158, 162, 183, 201, 274, 282, 321, 431** νά μās τούς διευ-θύνουν εΐς τó γραφείον, οί θέλοντες επί πληρωμή.